

**Relatie tussen BoekStart
en programma's voor
kinderopvang/voorscholen**

1. Inleiding	3
2. Uitgangspunten, taakverdeling en meerwaarde BoekStart in kinderopvang	4
- Uitgangspunten BoekStart in de kinderopvang	4
- De meerwaarde voor de kinderopvang van BoekStart in de kinderopvang	4
- Rol van de voorleescoördinator	5
- Rol van de leesconsulent BoekStart	5
3. Uitgangspunten VVE	6
- Algemeen	6
- VE en VVE programma's	6
- Overeenkomsten en verschillen in VE-programma's	6
- Overeenkomsten tussen de verschillende VE-programma's	6
4. Beschrijving van programma's	9
- VE-programma Uk & Puk	9
- VVE-programma Startblokken van Basisactiviteit	11
- VVE-programma Piramide	13
5. Meerwaarde van BoekStart in de kinderopvang voor VE-programma's	16
- De meerwaarde van BoekStart in de kinderopvang per kernelement van het voorlees- en mediaplan	16
6. Bijlage – Samenvatting	21
Voorleesbevordering binnen de meest gebruikte landelijke VVE-programma's en mogelijke aanvulling vanuit BoekStart in de kinderopvang	

1. Inleiding

Investeren in het jonge kind loont. Dit blijkt keer op keer uit verschillende onderzoeken door de jaren heen. Een kind dat opgroeit in een vertrouwde, ondersteunende en stimulerende omgeving heeft daar voor de rest van zijn/haar leven profijt van, zowel in het persoonlijke leven als in een school- en werkomgeving. Anderzijds, een kind dat opgroeit in een omgeving waar ondersteuning en stimulering niet vanzelfsprekend is, haalt een achterstand niet of nauwelijks in. Zonder extra aandacht voor een achterstand blijven de gevolgen merkbaar tot op latere leeftijd. Het is daarom niet voor niets dat de overheid investeert in diverse preventieve maatregelen en programma's gericht op een kansrijke start voor alle jonge kinderen.

Er zijn verschillende plekken waar jonge kinderen ondersteuning en stimulering kunnen ervaren. Naast de thuissituatie spelen bibliotheken en andere culturele en maatschappelijke instellingen een belangrijke rol wat betreft een kansrijke start. De kinderopvang speelt een sleutelrol wat betreft vroege ondersteuning en stimulering. Steeds meer ouders kiezen bewust voor kinderopvang. Primair als opvang wanneer ouders werken of studeren, maar ook om kinderen een fijne en leerzame omgeving te bieden, samen met leeftijdsgenootjes.

Daarbij wordt er steeds meer ingezet op het professionaliseren (van pm'ers) door scholing en coaching om jonge kinderen een kansrijke start te bieden.

Het bieden van een kansrijke start is het doel van zowel voor- en voerschoolse educatieprogramma's (VVE-programma's) als BoekStart. In plaats van over de 'voor- en voerschoolse periode' wordt er steeds vaker gesproken over de 'voerschoolse periode', dus over kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar (VE); de afkorting VVE wordt steeds vaker vervangen door de afkorting VE. In dit document wordt hoofdzakelijk de afkorting VE (voerschoolse educatie) gebruikt, omdat de relatie tussen BoekStart in de kinderopvang en voerschoolse educatie wordt belicht.

Dit document kun je, als leesconsulent/bibliotheekmedewerker, op de volgende onderdelen raadplegen:

1. Wat zijn de uitgangspunten van BoekStart in de kinderopvang;
2. Wat zijn de uitgangspunten, overeenkomsten en verschillen tussen VE-programma's;
3. Welke plaats neemt leesbevordering in binnen de drie meest gebruikte VE-programma's binnen Nederland: Piramide, Uk & Puk en Startblokken van Basisontwikkeling;
4. Wat is de meerwaarde van BoekStart in de kinderopvang voor VE-programma's, kijkend naar de kernelementen van het voorlees- en mediaplan.

De bijlage geeft een overzicht van wat in dit document wordt beschreven. Dit is echter zeer beknopt: raadpleeg daarom, naast de bijlage, de bijbehorende hoofdstukken voor een volledig beeld.

2. Uitgangspunten, taakverdeling en meerwaarde BoekStart in kinderopvang

Uitgangspunten BoekStart in de kinderopvang

Het doel van BoekStart is om het lezen met jonge kinderen (vanaf de babyleeftijd) te bevorderen én ouders met jonge kinderen te laten genieten van boeken. BoekStart gaat uit van het gegeven dat kinderen die al op jonge leeftijd in aanraking komen met boeken een voorsprong ontwikkelen waar ze hun hele leven voordeel van hebben.

In 2011 werd als uitbreiding van BoekStart een begin gemaakt met BoekStart in de kinderopvang, met als doel om kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar, hun ouders én pm'ers via de kinderopvang intensief met boeken en het lezen daarvan in aanraking te brengen in samenwerking met de Bibliotheek.

Binnen BoekStart in de kinderopvang wordt de gezamenlijke visie rond leesbevordering van de Bibliotheek en de kinderopvang beschreven in het voorlees- en mediaplan, met als doel de cirkel van laaggeletterdheid te doorbreken.

BoekStart in de kinderopvang is gebaseerd op het belang van een vroege start met voorlezen, het creëren van een stimulerende leesomgeving, het bevorderen van ouderbetrokkenheid en het integreren van voorleesactiviteiten in de dagelijkse praktijk van de kinderopvang. Deze uitgangspunten zijn beschreven in de volgende zes elementen:

1. Creëren van een aantrekkelijke leesplek in de kinderopvang in samenwerking met de Bibliotheek.
2. Opbouwen en onderhouden van een aantrekkelijke, gevarieerde (digitale) collectie van geschikte boeken voor kinderen van 0-4 jaar in samenwerking met de Bibliotheek.
3. Deskundigheidsbevordering van pm'ers op het gebied van leesbevordering:
 - Per locatie binnen de kinderopvangorganisatie wordt een pedagogisch medewerker (pm'er) opgeleid tot voorleescoördinator
 - Alle pm'ers volgen een training over interactief voorlezen
 - De Bibliotheek biedt mogelijkheden voor bij- en nascholing op het gebied van voorlezen in de kinderopvang
4. Betrekken van ouders, zodat in de thuissituatie een stimulerend leesklimaat ontstaat door (meer) voorlezen en ouders bekend raken met de mogelijkheden van de Bibliotheek.
5. Opstellen, implementeren en borgen van een voorlees- en mediaplan (zie boekstartpro.nl), zodat voorlezen een vaste plek krijgt in de kinderopvang.
6. Samenwerking met partners in een leesbevorderingsnetwerk. Behalve aan de Bibliotheek valt te denken aan jeugdgezondheidszorg, consultatiebureau, gemeente en lokale boekhandel.

De meerwaarde voor de kinderopvang van BoekStart in de kinderopvang

- » In een tijd waarin we de taal- en leesvaardigheid van jongeren zien afnemen, is **vroege interventie**, met de nadruk op taal- en leesvaardigheid, een noodzaak geworden.
- » BoekStart in de kinderopvang richt de aandacht specifiek op doelen en activiteiten die de **cirkel van laaggeletterdheid doorbreken**. Het kan daarmee worden beschouwd als een aanvulling op landelijk erkende VE-programma's, niet als vervanging hiervan.
- » Met behulp van het voorlees- en mediaplan, in combinatie met **de Monitor**, wordt op **opbrengstgerichte wijze** structureel gewerkt aan doelen rond taalontwikkeling en leesbevordering, zowel binnen reguliere als VE-opvanglocaties. Het voorleesbeleid wordt gecontinueerd door een opgeleide **voorleescoördinator**.

- » De meerwaarde voor kinderopvangorganisaties is dat **voorleesactiviteiten, een aantrekkelijke leesomgeving en voorleescompetenties van pm'ers een vaste plek krijgen in het (VE) aanbod**. BoekStart zorgt voor meer expertise binnen de kinderopvang door het bieden van trainingen aan kinderopvangmedewerkers, zodat hun kennis op het gebied van voorlezen en het boekenaanbod wordt vergroot.
- » BoekStart in de kinderopvang geeft invulling aan **ouderbetrokkenheid**, doordat ouders worden geïnformeerd over en betrokken bij de voorleesactiviteiten op de groep.

Rol van de voorleescoördinator

De rol van voorleescoördinator wordt (in de meeste gevallen) ingevuld door een pm'er. Hij/zij is het vaste aanspreekpunt binnen een opvanglocatie wat betreft de doelen en activiteiten uit het voorleesplan.

De taken van de voorleescoördinator worden vastgelegd in het voorlees- en mediaplan en omvatten de volgende onderdelen: In samenspraak met de leidinggevende het voorlees- en mediaplan maken • In elke stamgroep een leeshoek inrichten • In elke stamgroep een basiscollectie (digitale) boeken voor elke leeftijd realiseren • Regelmatig agenderen van voorlezen in het werkoverleg • Ouders informeren over het voorlezen in de groepen • Collega's enthousiasmeren over voorlezen • Afspraken maken met de leidinggevende over het beschikbare (boeken)budget en de besteding daarvan • Contact onderhouden met de Bibliotheek en andere instellingen die behoren tot het leesnetwerk (kinderboekwinkel, andere voorleescoördinatoren, oudercommissie, basisschool, consultatiebureau, etc.)

De voorleescoördinator wordt in de uitvoering ondersteund door de leidinggevende en de leesconsulent BoekStart.

Voor meer informatie over de taken van de voorleescoördinator, lees op boekstartpro.nl:

- [Document: Instructie, onderdeel van het voorlees- en mediaplan](#)

Rol van de leesconsulent BoekStart

De Bibliotheek, in de persoon van de leesconsulent BoekStart, heeft een inspirerende en aanvullende taak. Zo kan de leesconsulent BoekStart specifieke expertise inzetten om te adviseren, inspireren, stimuleren en ondersteunen in het opstellen, uitvoeren en evalueren van het voorlees- en mediaplan. De Bibliotheek doet dit vanuit haar expertise op het gebied van leesbevordering in het algemeen, van boekencollecties en van voorleesactiviteiten en -campagnes in het bijzonder.

De gouden regel is dat de kinderopvang eindverantwoordelijk is voor alles wat er binnen de kinderopvang gebeurt. Het opstellen van het voorleesbeleid en het plannen en uitvoeren van voorleesactiviteiten, samengevat in het voorlees- en mediaplan, is een taak van de kinderopvang. De uitkomsten van de Monitor BoekStart helpen bij het jaarlijks aanscherpen en bijsturen van de werkwijze en doelen in het voorlees- en mediaplan. De Bibliotheek adviseert en ondersteunt bij het formuleren van (nieuwe) doelen.

Voor meer informatie over de taken van de leesconsulent BoekStart, lees:

- [Document: Taakverdeling Leesconsulent BoekStart en voorleescoördinator](#)

3. Uitgangspunten VVE

Algemeen

De afkorting VVE staat voor: voor- en vroegschoolse educatie. Voorschoolse educatie vindt plaats in de kinderopvang voor 0-4-jarigen, vroegschoolse educatie vindt plaats in groep 1 en 2 van het basisonderwijs. Zo wordt in een doorgaande lijn gewerkt aan een goede start in groep 3.

Er zijn verschillende programma's, ontwikkeld door verschillende aanbieders. Voor een actueel overzicht en beschrijving van erkende VVE-programma's, kijk in de databank Effectieve jeugdinterventies op www.nji.nl.

Elk programma hanteert een eigen benadering wat betreft het bieden van een ondersteunende en stimulerende omgeving. *Het centrale doel van alle VVE-programma's is om onderwijsachterstanden te voorkomen en/of te verkleinen.* In elk programma is interactief voorlezen opgenomen als onderdeel van een educatief aanbod, echter verschilt de didactische uitwerking per programma.

Een groot aantal kinderopvanginstellingen werkt met een VVE-programma. Dit gebeurt in opdracht van de gemeente op locaties waar kinderen met een VVE-indicatie worden opgevangen; de zogenaamde VVE-locaties. Ook op locaties waar kinderen zonder VVE-indicatie worden opgevangen kom je VVE-programma's tegen. Een organisatie kan op eigen initiatief met een VVE-programma werken. Dit gebeurt met het doel de pedagogische-educatieve kwaliteit te verhogen.

VE en VVE programma's

Zoals in de inleiding is benoemd wordt de afkorting VVE steeds vaker vervangen door VE wanneer enkel over de voorschoolse periode wordt gesproken. Het verschil in benaming van VVE-programma's en VE-programma's heeft daarnaast ook betrekking op de doelgroep waarop een programma zich richt. Een voorbeeld van een VE-programma is Uk & Puk, dat is ontwikkeld voor kinderen van 0-4 jaar. Een voorbeeld van een VVE-programma is Piramide, dat is ontwikkeld voor kinderen van 0-7 jaar.

Overeenkomsten en verschillen in VE-programma's

VE-programma's verschillen van elkaar op het gebied van de visie op leren en ontwikkelen. Het ene programma werkt volgens een *programmagerichte benadering*, het andere programma volgt een meer *ontwikkelingsgerichte benadering*. Zo wordt Uk & Puk gezien als een meer programmagerichte benadering. Dat wil zeggen, de thema's, activiteiten en beoogde doelen staan in het programma beschreven. Medewerkers plannen wanneer en hoe deze thema's en activiteiten worden uitgevoerd (kansen creëren). Daarnaast hebben medewerkers ruimte voor aanvullingen in het programma, bijvoorbeeld voor extra (voorlees)activiteiten of het benutten van spontane momenten voor speels leren (kansen grijpen). Een voorbeeld van een ontwikkelingsgerichte benadering is het programma Startblokken van Basisontwikkeling. Dat wil zeggen, medewerkers vormen zelf de thema's, activiteiten en kansrijke momenten rond ontwikkelingsdoelen en interesses van de kinderen.

Overeenkomsten tussen de verschillende VE-programma's

Elk programma bevat de volgende elementen:

- **Aansluiten bij de belevingswereld van het jonge kind.** De inhoud en het niveau van thema's en activiteiten sluit aan bij wat kinderen herkennen en begrijpen. Zo krijgen zij gelegenheid om reeds aanwezige competenties en kennis verder uit te breiden.
- **Spelend leren en ontwikkelen.** Het educatieve aanbod wordt in de vorm van spelactiviteiten aangeboden. Dat betekent, geen 'schoolse' lesjes waarin kinderen worden *gestuurd* in hun ontwikkeling, maar leren en ontwikkelen door te spelen en plezier te beleven, in een emotioneel veilige omgeving.

- **De rijke speelomgeving.** Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en leergierig. Een omgeving die kinderen prikkelt om op ontdekking te gaan en nieuwe ervaringen te kunnen opdoen, is in elk programma een essentieel onderdeel voor spelend leren en ontwikkelen. Elementen van het thema zijn terug te vinden in de verschillende speelhoeken, zodat herhaling en verdieping in verschillende spelsituaties aan bod komen. Bijvoorbeeld, bij een thema waarin ziek zijn en beter worden centraal staat, wordt in de bouwhoek materiaal toegevoegd waarmee kinderen een bed voor een zieke pop kunnen maken, of een ziekenhuis kunnen bouwen. En in de leeshoek worden boeken rond dit thema uitgelicht.

In veel programma's wordt per thema een themahoek ingericht, waarin kinderen door (rollen)spel woorden en vaardigheden rond het thema leren kennen en uitbreiden. Denk bijvoorbeeld aan een kledingwinkel in de groep bij het Uk & Puk-thema 'Wat heb ik aan vandaag'.

- **Stimuleren van de brede ontwikkeling.** In elk VVE-programma is ten minste aandacht voor de volgende vier ontwikkelingsgebieden: taal, motoriek, sociaal-emotioneel, reken- en wiskundige ontwikkeling. Deze verschillende ontwikkelingsgebieden hangen nauw met elkaar samen en komen als vanzelf aan bod in een goed doordacht educatief aanbod. Bijvoorbeeld, samen kledingwinkeltje spelen doet niet alleen een beroep op taalvaardigheid en woordenschat, maar ook op sociale competenties, rekenkundige begrippen en vergroot het begrip van de wereld waarvan het kind deel uitmaakt. Voeg je een beweegelement toe, bijvoorbeeld kledingstukken openen en sluiten of ophangen, dan wordt ook een beroep gedaan op de motoriek. Taal vormt de verbindende factor tussen alle ontwikkelingsgebieden.
- **Werken in een doorgaande lijn naar het basisonderwijs.** Ontwikkelingsstimulering is een breed begrip. Als we bijvoorbeeld een stimulerende taalomgeving willen bieden, *wat* bieden we dan precies aan? *Wat* moet er ten minste worden aangeboden om voor een goede start in het basisonderwijs te zorgen?

Het antwoord op deze vragen is te vinden in het curriculum voor het onderwijs in Nederland, opgesteld door SLO. Dit curriculum is per ontwikkelingsgebied en per leeftijdsfase omschreven in inhoudskaarten, vanaf de peuterfase. Elke inhoudskaart bevat doelen die richting geven aan het voorschoolse aanbod.

De doelen in de ene fase (peuter) lopen door in de doelen van de volgende fase (kleuter). Bijvoorbeeld, één van de doelen uit de inhoudskaart rekenen/wiskunde voor peuters, is dat zij ervaringen opdoen met meetkundige begrippen als zwaar en licht, zodat zij op een later moment in het onderwijs klaar zijn om te leren omgaan met eenheden voor gewichten.

De doorgaande lijn gaat dus over het werken aan dezelfde ontwikkelingsdoelen, in verschillende fasen van het onderwijs.

Voor meer inzicht in de verschillende onderdelen van de doorgaande lijn in de voorschoolse periode, bekijk de [inhoudskaarten voor peuters \(pre-fase\)](#) op www.slo.nl.

NB: De beschreven doelen voor peuters worden soms geïnterpreteerd als *beheersingsdoelen*; kinderen moeten deze doelen beheersen vóór de start in groep 1. Dit is echter een misvatting. De beschreven doelen dienen te worden geïnterpreteerd als *ervaringsdoelen*; kinderen krijgen ten minste gelegenheid om ervaring op te doen met deze doelen vóór de start in groep 1. De beschreven doelen geven daarmee richting aan het voorschoolse aanbod. Het is aan pm'ers en andere betrokkenen om gelegenheid te bieden voor deze ervaringen d.m.v. speelse activiteiten.

- **Opbrengstgericht werken.** Dit wil zeggen dat medewerkers kinderen volgen in hun ontwikkeling en dat zij het aanbod afstemmen op de behoeften van de groep en/of individuen. Ieder kind ontwikkelt zich op een eigen tempo en heeft unieke talenten. Door zicht te hebben op waar een kind staat in zijn/haar ontwikkeling, kan worden bepaald wat een kind nodig heeft om een volgende stap in de ontwikkeling te maken. Het afstemmen van het aanbod is een cyclisch proces a.d.h.v. de volgende stappen:
 - » Waarnemen: *Wat zie we?* Verzamelen van kindgegevens door observeren en registreren. Maar ook evalueren van het aanbod; *Is ons aanbod effectief?*
 - » Begrijpen: *Wat weten we?* Onderwijs- en ontwikkelbehoeften in kaart brengen. *Wat heeft onze groep nodig? Wat hebben individuen nodig?*

- » Plannen: *Wat gaan we doen?* Doelen bepalen en het activiteitenaanbod plannen. Groeperen van kinderen o.b.v. behoeften.
- » Realiseren: Uitvoeren van de plannen. Tijdens de uitvoering start je wederom met waarnemen: *Wat zien we? Is ons aanbod effectief?*

NB: De doelen die centraal staan in deze cyclus zijn gebaseerd op de doelen uit de doorgaande lijn voor de ontwikkelingsgebieden taal, motoriek, rekenen en sociaal-emotioneel én op het gebied van welbevinden en betrokkenheid.

- **Oudercomponenten.** Ouders worden geïnformeerd en gestimuleerd, zodat zij in de thuissituatie een ondersteunende en stimulerende omgeving kunnen bieden, aansluitend bij het thema op de groep.
- **Competenties van de pedagogisch medewerker.** Elk erkend programma is in theorie effectief. In hoeverre een programma in de praktijk effectief is, is afhankelijk van de uitvoering. Dat vraagt om specifieke pedagogische en didactische kennis en vaardigheden van de medewerkers. Tijdens het doorlopen van een (V)VE training wordt actief aan competenties gewerkt, zowel tijdens de bijeenkomsten als in de praktijk. Ook na een training blijft professionalisering een vast onderdeel d.m.v. permanente educatie.

Overeenkomsten rond voorleesactiviteiten binnen VE-programma's

Voorleesactiviteiten vormen een vast onderdeel van elk VE-programma. In elk programma gebeurt dit op verschillende manieren en in meer of mindere mate. De SLO-doelen die d.m.v. voorleesactiviteiten aan bod komen in elk VE-programma zijn:

Woordenschat

Luisteren (ook wel begrijpend luisteren)

Leesplezier

Oriëntatie op verhaal en tekst

Voor een volledig en actueel overzicht van taal- en geletterdheidsdoelen, bekijk de [inhoudskaart Nederlandse Taal voor peuters](#) van SLO op www.slo.nl. Deze inhoudskaart vormt de basis van het VE aanbod met betrekking tot taalontwikkeling en geletterdheid.

4. Beschrijving van programma's

In dit hoofdstuk worden de drie meest gebruikte erkende programma's toegelicht. Voor elk programma wordt eerst een algemene beschrijving gegeven. Daarna volgt een beschrijving a.d.h.v. de verschillende kernelementen van het voorlees- en mediaplan. Voor meer informatie over alle VVE programma's, bezoek de databank effectieve jeugdinterventies op www.nji.nl. NB: de erkenning van het programma Kaleidoscoop vervalt in 2024.

VE-programma Uk & Puk

Algemene informatie

Uk & Puk is een voorschools educatief programma dat zich richt op kinderen van 0-4 jaar, ontwikkeld door de CED-groep. Het werkt op een speelse en opbrengstgerichte wijze aan de brede ontwikkeling; de spraak-taalontwikkeling, de reken- en wiskundige ontwikkeling (rekenprikkels), de sociaal-emotionele ontwikkeling en de motorische en zintuiglijke ontwikkeling. Dit maakt het programma geschikt voor zowel horizontale groepen (0-2 jaar, 2-4 jaar) én verticale groepen (0-4 jaar) in de kinderopvang.

De pop Puk is onderdeel van het programma. Hij dient als intermediair tussen de kinderen en pm'er om zo taal en interactie uit te lokken. Daarnaast is hij een speelmaatje, maakt hetzelfde mee als de kinderen, doet vaardigheden voor (modelling) en is een vertrouwd gezicht op de groep.

Het programma is opgebouwd uit elf verschillende thema's die aansluiten op de directe belevingswereld van het jonge kind. Elk thema duurt gemiddeld zes weken. Vanuit een rijke speelleeromgeving doen kinderen tijdens het thema speelse en betekenisvolle leerervaringen op. De pm'er grijpt dagelijks kansen om het spel van kinderen te verrijken, bijvoorbeeld door aansluiten bij spel in de speelhoeken of tijdens dagelijkse routines zoals verzorgingsmomenten. Daarnaast creëert de pm'er kansen door dagelijks twee thema-activiteiten aan te bieden. Deze twee activiteiten worden in één week dagelijks herhaald. De activiteiten worden overwegend in kleine groepjes uitgevoerd. In elk Uk & Puk-thema staat een aantal SLO-doelen en themawoorden centraal. Door alle thema's te doorlopen, uitgevoerd door competente pm'ers, is een stimulerend en doelgericht aanbod in de brede ontwikkeling gegarandeerd.

Uk & Puk bevat samengevat de volgende uitgangspunten:

- De activiteiten zijn bedoeld om de totale, brede ontwikkeling van kinderen te stimuleren.
- De activiteiten vinden plaats in bestaande situaties binnen het dagprogramma van het kindcentrum.
- De pm'ers krijgen aanwijzingen om een uitdagende speel- en leeromgeving te creëren.
- Het is belangrijk dat pm'ers in de uitvoering van activiteiten aansluiten bij het kind.
- De eigen inbreng van het kind is een essentieel onderdeel in elke activiteit.
- De opzet van het programma Uk & Puk sluit aan bij het Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar en de Taallijn in het kinderdagverblijf. De auteurs hebben dezelfde (theoretische) uitgangspunten als basis genomen.

(Uit *Uk & Puk; Gebruikswijzer*)

Voor de vroegschoolse periode (groep 1 en 2) sluiten de programma's Schatkist en Sil op school direct aan op het voorschoolse Uk & Puk. Zo wordt een doorgaande lijn naar groep 3 gegarandeerd.

Voorleesbeleid

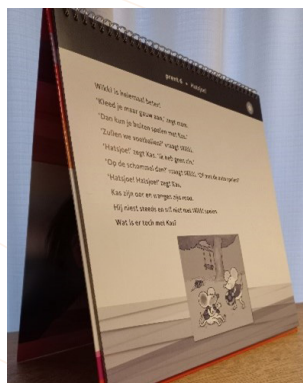
Elk thema kent twee voorleesactiviteiten; één in de kleine groep en één individueel. Deze voorleesactiviteiten worden herhaald aangeboden tijdens het thema. Bij de voorleesactiviteiten wordt gebruik gemaakt van een themaverhaal uit een knieboek; een groot prentenboek dat de pm'er op haar knieën kan laten rusten tijdens het voorlezen. Alle verhalen bij deze voorleesactiviteiten zijn te vinden in drie verschillende Uk & Puk-knieboeken.

UK & PUK-THEMA'S

- Welkom Puk!
- Ik en mijn familie
- Knuffels
- Dit ben ik!
- Wat heb jij aan vandaag?
- Regen
- Oef wat warm!
- Reuzen en kabouters
- Eet smakelijk!
- Hatsjoe!
- Ik ben kunstenaar!

Voorkant van een pagina uit het knieboek.
Dit is wat kinderen zien.

Achterkant van een pagina uit het knieboek.
Dit is wat de pm'er ziet.

Naast de themaverhalen uit de knieboeken wordt geadviseerd om ook andere prentenboeken bij het thema aan te bieden; als extra interactieve voorleesmomenten, voor kinderen om zelf te bekijken of als basis voor verwerkingsactiviteiten. Tijdens de Uk & Puk training voor pm'ers wordt aandacht besteed aan vijf verschillende verwerkingsmogelijkheden bij prentenboeken; de verteltafel, het vertelkastje (kamishibai), drama, creatieve verwerking en muzikale verwerking. Deze verschillende verwerkingsmogelijkheden zijn niet opgenomen als activiteit in de Uk & Puk-thema's, maar kunnen worden aangeboden als thema-uitbreiding, met het doel te werken aan verhaalbegrip en begrijpend luisteren.

Voorleescoördinator

De rol van een voorleescoördinator wordt in Uk & Puk niet beschreven.

Interactief voorlezen

Voorlezen is een vast onderdeel binnen elk thema. Pm'ers betrekken kinderen bij het verhaal door interactief voorlezen en hardop denkend praten, als middel om te werken aan de SLO-doelen woordenschat, begrijpend luisteren, leesplezier en oriëntatie op verhaal en tekst. Voorwaarde is dat het taalaanbod van de pm'er aansluit bij het niveau van het kind.

Interactief voorlezen wordt algemeen beschreven als kinderen actief betrekken bij het verhaal. Er wordt geadviseerd om voorwerpen, passend bij het verhaal, toe te voegen. Hardop denkend praten wordt algemeen beschreven als een manier om kinderen actief te laten meedenken over de gebeurtenissen in het verhaal. Er worden geen specifieke interactieve voorleesvaardigheden voor pm'ers benoemd in Uk & Puk. Binnen de twaalf bijeenkomsten van de Uk en Puk-training die pm'ers krijgen, is de bijeenkomst 'Werken met boeken' plus bijbehorende praktijkopdrachten aan voorlezen gewijd.

Frequentie van voorlezen

In elk thema worden twee voorleesactiviteiten aangeboden m.b.v. van het knieboekverhaal. Eén voorleesactiviteit wordt in een kleine groep aangeboden en één voorleesactiviteit individueel. Deze activiteiten worden herhaald aangeboden, ten minste in één week van het thema. Binnen één week wordt één (voorlees)activiteit dagelijks aangeboden, zodat alle kinderen kunnen deelnemen. VVE-kinderen die meer dagen komen, doen vaker mee in één week. Daarnaast worden binnen Uk & Puk geen richtlijnen gegeven voor de frequentie van voorlezen van andere boeken dan het knieboek.

Leesomgeving

Het inrichten van een leesomgeving wordt binnen Uk & Puk niet specifiek beschreven. Uitgangspunt is wel dat de speelleeromgeving wordt ingericht met ten minste vier overzichtelijke hoeken. Hierin is voldoende stimulerend materiaal beschikbaar dat de kinderen zelf kunnen pakken én er is voldoende ruimte om met meerdere kinderen plus één pm'er te spelen. Bij elk thema wordt een themahoek en/of -tafel ingericht. Hier kunnen kinderen spelenderwijs ervaringen opdoen met de themadoelen en themawoorden.

Richtlijn is dat bij elk thema een verteltafel of vertelkoffer wordt aangeboden. Hierin wordt één boek (knieboekverhaal of ander prentenboek) m.b.v. afbeeldingen en voorwerpen uitgebeeld. Kinderen krijgen de gelegenheid om samen met de pm'er of met andere kinderen het verhaal na te spelen.

Boekvoorraad

Naast de themaverhalen uit de knieboeken wordt geadviseerd om ook andere prentenboeken aan het thema toe te voegen; als extra interactieve voorleesmomenten en voor kinderen om zelf te bekijken in een leeshoek of themahoek.

In de Uk & Puk-training voor pm'ers is aandacht voor aanvullende boektitels bij de verschillende thema's. In het Uk & Puk-programma worden geen specifieke boektitels genoemd (met uitzondering van het meest recente thema 'Ik ben kunstenaar') en worden ook geen tips gegeven voor en gevarieerde collectie.

Op de site www.zwijnsen.nl zijn aanvullende activiteiten te vinden voor zowel ouders als pm'ers. Hier worden enkele boekentips en verwerkingsactiviteiten bij de verschillende thema's benoemd.

Voor de baby's is er het kijkboek. Dit heeft dezelfde vorm als een knieboek en bevat per thema zes kijkplaten die met het thema te maken hebben. Er worden geen boekentips voor baby's gegeven in zowel Uk & Puk als op de site van Zwijnsen.

Keuze van boeken

In de Uk & Puk-training voor pm'ers is aandacht voor criteria van goede kinderboeken bij de verschillende leeftijden op de groep. Voor achtergrondinformatie wordt verwezen naar hoofdstuk 18 van Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar en naar boekstart.nl.

Digitale prentenboeken

In Uk & Puk wordt het gebruik van digitale prentenboeken of andere digitale media ter ondersteuning van leesbevordering niet benoemd.

Rol van de Bibliotheek (en andere instellingen)

De rol van de Bibliotheek wordt in Uk & Puk niet benoemd. Wel wordt tijdens de Uk & Puk-training verwezen naar boekstart.nl voor achtergrondinformatie. Het is echter aan de betreffende Uk & Puk-trainer en/of de deelnemers om hier actief gebruik van te maken.

Ouderbetrokkenheid

Bij Uk & Puk is aanvullend materiaal beschikbaar voor ouders in Uk & Puk thuis. Doel is om ouders te informeren over het Uk & Puk-programma en om ouders te stimuleren thuis actief met thema's aan de slag te gaan. Het materiaal bestaat uit ouderbrieven waarin tips voor praten, zingen, bewegen, spelen en ontdekken voor thuis worden gegeven, passend bij het thema op de groep. Ook bevat het materiaal enkele draaiboeken om informatieve ouderbijeenkomsten te organiseren. Er worden geen boekentips of voorleestips gegeven in Uk & Puk thuis.

Op de site www.zwijnsen.nl zijn digitale ouderbrieven te vinden, passend bij elk thema. Hierin worden zowel informatie als tips gegeven om ouders te informeren en stimuleren. Er worden enkele boekentips en verwerkingsactiviteiten bij de verschillende thema's benoemd. Deze ouderbrieven zijn niet specifiek gericht op mogelijk taalzwakke VVE-ouders.

Het is aan de kinderopvangorganisatie om een passende vorm van informatie en stimulatie aan ouders te verstrekken op het gebied van voorlezen.

VVE-programma Startblokken van Basisactiviteit

Algemene informatie

De volledige benaming van het programma is Startblokken van Basisontwikkeling, ontwikkeld door De Activiteit, landelijk centrum voor ontwikkelingsgericht onderwijs. In dagelijks taalgebruik wordt enkel de benaming Startblokken gebruikt. Startblokken van Basisontwikkeling heeft veel aandacht voor diverse betekenisvolle leesactiviteiten verbonden aan spel zoals boekenkring, snuffellezen, expertlezen, de verteltafel en lezen/schrijven in spel, interactief voorlezen en de leesomgeving.

Startblokken van Basisontwikkeling is een pedagogisch werkplan om de ontwikkeling van baby's, peuters en jonge kleuters optimaal te stimuleren. Basisontwikkeling, het werkplan voor de onderbouw van de basisschool, bestaat al sinds 1990. In 2001 is Startblokken, als werkplan voor pm'ers en leerkrachten van peuters en jonge kleuters, verschenen. In 2007 is dit werkplan uitgebreid voor medewerkers van de kinderopvang.

Startblokken van Basisontwikkeling gaat uit van ontwikkelingsgericht onderwijs. Via betekenisvolle activiteiten kunnen kinderen groeien, zich ontwikkelen en leren. De ontwikkeling gaat niet vanzelf; volwassenen zijn er opzettelijk op uit om kinderen verder te helpen bij hun ontwikkeling (Janssen-Vos & Pompert 2001). Startblokken van Basisontwikkeling bevat praktijkvoorstellen om de jongste kinderen te ondersteunen en te stimuleren zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen en hun kansen op schoolsucces zullen toenemen.

De accenten liggen op voorwaarden voor een optimale ontwikkeling (veiligheid en geborgenheid, zelfvertrouwen), op sociale en communicatieve competenties, op taalontwikkeling, beginnende geletterdheid en het leren van Nederlands als tweede taal. Spel is daarin het belangrijkste ontwikkelingsinstrument. Veel aandacht gaat dan ook uit naar spelactiviteiten: bewegingsspel, manipulerend spel, rollenspel en constructief spel, en naar activiteiten met verhalen, boeken en teksten.

Thema's of gemeenschappelijke onderwerpen zorgen voor samenhang (Janssen-Vos & Pompert 2001), waarbij nadrukkelijk doelgericht en beredeneerd gewerkt wordt.

De basisdoelen van Startblokken van Basisontwikkeling zijn erop gericht een kind een sterke emotionele basis te geven om te kunnen groeien en leren. Kinderen moeten zich prettig voelen in de groep. Ze moeten plezier hebben in gezamenlijke activiteiten. Ze zijn nieuwsgierig naar wat de omgeving te bieden heeft. Ze bouwen vertrouwen op, zijn actief en nemen zelf initiatieven. Deze basiskennmerken zijn blijvende voorwaarden voor ontwikkeling en leren. Van daaruit wordt gekeken naar de brede ontwikkeling en naar de ontwikkeling van specifieke kennis en vaardigheden.

Doelen van de taalontwikkeling zijn:

De ontwikkeling van geletterdheid kent een communicatieve en narratieve benadering. Professionals nemen de kinderen mee in interactie over verhalen en teksten, voorgelezen boeken en spelverhalen. Lees- en schrijfactiviteiten zijn ingebed in de brede taalontwikkeling van kinderen. Geletterdheid is geen vak apart en kent geen losse lesjes.

- Kinderen gaan de (Nederlandse) taal steeds beter begrijpen en geven blijk van een groeiend taalbegrip.
- Ze gaan in betekenisvolle activiteiten de Nederlandse taal zelf actiever gebruiken.
- Ze beschikken over steeds meer begrippen en woordbetekenissen.
- Ze raken geïnteresseerd in verhalen in prentenboeken en in de betekenis van gedrukte taal en beeldverhalen.
- Ze bouwen belangstelling op voor geschreven en gedrukte taal in de omgeving.
- Ze gaan middelen gebruiken om op meerdere manieren met taal te communiceren.
- Ze gaan steeds meer vertellen over eigen ervaringen en gebeurtenissen. Ze breiden hun vertellingen uit en bouwen deze op als verhaal.

Voorleesbeleid

Als doel van voorlezen wordt onder andere het ontdekken van het verschil tussen spreektaal en boekentaal genoemd. Er is geen specifiek voorleesbeleid, maar voorlezen is wel expliciet benoemd als belangrijk instrument voor de taalontwikkeling. Taal en denken zijn verbonden aan de spelhandelingen van de kinderen en dat spel gaat altijd ergens over. Objecten, mensen of situaties en gebeurtenissen. Daarover wordt gesproken en later getekend en geschreven en natuurlijk gelezen. In elk thema vormt een prentenboek de rode draad. Daarnaast wordt ingezet op het voorlezen en naspelen van een gekozen prentenboek aan de verteltafel. Hierbij stimuleert de professional de overgang van spreektaal naar steeds meer boekentaal door doelgericht mee te spelen. Met andere woorden: het verrijken van de spreektaal a.d.h.v. boekentaal.

Voorleescoördinator

Vanuit De Activiteit, Landelijkcentrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs, wordt de opleiding tot Zin in lezen-trainer aangeboden. In deze opleiding wordt ingezet op een breed taalbeleid binnen de school waarvan lezen een belangrijk onderdeel is. Ook is er een netwerk voor taalspecialisten, IB-ers en trainers die werken vanuit een breed taalbeleid/de aanpak Zin in Lezen.

Interactief voorlezen

Interactief lezen wordt zowel in de grote als de kleine groep gedaan. Interactief voorlezen bestaat uit drie fasen: voor het lezen (oriëntatie op het boek, wat weten de kinderen al?), voorspellen waar het verhaal over gaat, tijdens het lezen (voorlezen met kleine tussenstops voor vragen stellen over het verhaal en kleine stukjes uitleg bij bijvoorbeeld woorden) en na het lezen. Dit drie fasen model, zoals ook bij interactief voorlezen wordt gebruikt, wordt als vaste didactiek bij alle betekenisvolle leesactiviteiten ingezet.

Frequentie van voorlezen

Er wordt dagelijks meerdere keren voorgelezen. Het verhaal uit het centrale prentenboek wordt nagespeeld op de verteltafel.

Leesomgeving

- Een boekenhoek is vast onderdeel van een groep. De boeken zijn goed zichtbaar uitgestald en de kinderen kunnen ze zelf pakken. Het zijn er niet teveel. Kinderen moeten boeken kunnen herkennen, zodat ze hun favorieten krijgen. In de boekenhoek zitten hoekbewoners die je kunt voorlezen (zoals een grote beer).
- Daarnaast is een verteltafel aanwezig, waar de kinderen eerst onder begeleiding, daarna zonder begeleiding het verhaal na kunnen spelen.
- Lezen en schrijven in het spel: in de verschillende spelhoeken worden schrijfgerei, foto's, illustraties en boeken opgenomen. In de huishoek bijvoorbeeld boekjes om de beer of pop voor te lezen, een boodschappentas, pen en papier.

Boekvoorraad

Er wordt ingezet op een rijk boekenaanbod met een grote variëteit aan boeken zowel naar interesse als naar leesontwikkeling. Naast een vast boekenaanbod wordt er gewerkt met wisselende boekcollecties passend bij het thema/spelverhaal van de groep. Hierin speelt de Bibliotheek ook een rol. In de nieuwsbrief van De Activiteit die vier maal per jaar verschijnt, worden altijd nieuwe boekentips gedeeld en beschreven. Tijdens alle trainingen/nascholing wordt een rijke leesomgeving gecreëerd met aandacht voor nieuwe boeken.

Digitale prentenboeken

Digitale prentenboeken vormen een onderdeel van een rijke leesomgeving. Zij hebben een plek in de leeshoek, worden verbonden aan de verteltafel of als ondersteuning en verdieping bij het spel in de andere spelplekken. Ook is een digitaal archief ontwikkeld: Klassenteksten. Daarin zijn diverse soorten teksten en boekentips per thema te vinden. Ieder jaar worden er nieuwe thema's aan Klassenteksten toegevoegd en eerdere thema's worden up to date gehouden.

Rol van de Bibliotheek (en andere instellingen)

In de trainingen worden professionals getraind om een passende en uitdagende leesomgeving te creëren, daarin speelt de Bibliotheek een belangrijke rol. Sommige praktijken hebben een bibliotheek in de school, bij andere praktijken is het samen naar de Bibliotheek gaan een vast onderdeel van het opbouwen van een thema/spelverhaal. Deze ervaringen worden gedeeld via het tijdschrift *Zone*.

Ouderbetrokkenheid

Binnen ontwikkelingsgericht onderwijs worden ouders en pm'ers als bondgenoten gezien. Er zijn activiteiten om ouders te betrekken zoals koffieochtenden en ouders mee te laten doen in de groep. Lezen hoort hier altijd bij. Ouders zien dat de boeken worden ingezet als input voor het spelverhaal in de groep en dat de rijke leesomgeving ervoor zorgt dat kinderen op verschillende manieren in het spel met lezen en schrijven bezig zijn.

VVE-programma Piramide

Algemene informatie

Piramide is een VVE-programma dat zich richt op kinderen van 2 tot 7 jaar in achterstands-situaties in het kinderdagverblijf en groep 1 en 2 van de basisschool. Het programma is oorspronkelijk ontwikkeld door Cito, maar overgenomen en doorontwikkeld door de Rolf groep.

Het hoofddoel van Piramide als VVE-programma is het voorkomen en/of verminderen van onderwijsachterstanden door het stimuleren en ondersteunen van de brede ontwikkeling van jonge kinderen, in een veilige omgeving en een positief educatief klimaat.

Piramide werkt vanuit een holistische, educatieve aanpak met doorgaande lijnen van kinderopvang naar basisschool. Dit gebeurt in twaalf projecten (thema's), door een combinatie van spelen en zelfstandig leren en ontdekken vanuit zeven ontwikkelingsgebieden. Binnen de projecten is voldoende vrijheid en creativiteit om de aanpak naar eigen hand te zetten en het onderwijsproces flexibel te organiseren.

PIRAMIDE PROJECTEN (thema's)

- Welkom
- Wonen
- Ziek en gezond
- Lente
- Herfst
- Zomertijd
- Feest
- Eten en drinken
- Kleding
- Kunst
- Verkeer
- Mensen

Elk onderwerp wordt volgens een vaste opbouw aangeboden in de vier projectstappen van Piramide: Oriënteren – Demonstreren – Verbreden – Verdiepen. Daarmee wordt elk onderwerp dat aan bod komt telkens verder verkend en verdiept.

Pm'ers en leerkrachten richten een thematische speelleeromgeving in met veel concrete materialen en plannen op basis van de behoeften van de kinderen uit hun groep een beredeneerd aanbod, waarbij ze zorgen voor een opbouw van concreet naar abstract. Kinderen die extra aandacht nodig hebben krijgen extra steun in de vorm van tutoring. Er is een verdiepend aanbod voor pientere kinderen.

Voorleesbeleid

In Piramide is structureel aandacht voor begrijpend luisteren door interactief voorlezen.

Het gekozen boek dat per thema centraal staat, sluit aan bij het thema en de belevingswereld van de kinderen. Het boek komt meerdere keren aan bod tijdens het project in activiteiten en spel. In elke projectstap (Oriënteren – Demonstreren – Verbreden – Verdiepen) wordt het boek op een andere manier interactief voorgelezen. In de activiteiten staat beschreven op welke manier de strategieën van begrijpend luisteren worden aangeboden.

Uitgangspunt is dat kinderen door interactief lezen de betekenis van het verhaal en de woorden leren kennen, maar ook het feitelijke lezen en schrijven uitproberen. Het belang van interactief voorlezen wordt benoemd vanuit de taalontwikkeling en leren lezen, alsmede om rust, ontspanning en plezier te creëren. Geadviseerd wordt al in de babyperiode te beginnen met boeken en voorlezen.

Voorleescoördinator

Bij Piramide wordt de rol van een voorleescoördinator niet beschreven.

Interactief voorlezen

Piramide ziet interactief voorlezen als manier om de kinderen op een natuurlijke wijze voor te bereiden op geschreven taal en het leren lezen. Kinderen gaan de betekenis leren zien, maar gaan ook het feitelijke lezen en schrijven uitproberen. Ook het omgaan met boekjes voor baby's wordt uitgebreid omschreven binnen de projectstappen van Piramide. De baby's kunnen meeluisteren als de oudere kinderen worden voorgelezen.

Frequentie van voorlezen

Binnen elk thema heeft interactief voorlezen een vaste plek. Er zijn per jaar tien thema's. Bij ieder thema zijn twee centrale prentenboeken gekozen: één voor jongste en één voor oudste peuters. De pm'er kan zelf kiezen welk boek het beste aansluit bij het niveau van de peuters in de groep.

Het werken met prentenboeken is uitgewerkt in vier stappen: Oriënteren, Demonstreren, Verbreden en Verdiepen. Elk prentenboek wordt dus minimaal vier keer interactief voorgelezen op een steeds hoger en dieper niveau. Uitgangspunt is dat kinderen een verhaal pas goed begrijpen en goed leren kennen als het vier- tot vijfmaal is voorgelezen op verschillende manieren.

Leesomgeving

De letter- en boekenhoek is een belangrijke plek in de ruimte. Hier vinden de kinderen prentenboeken en leesboeken, bij voorkeur op een boekenrek. De boeken zijn goed zichtbaar en zodanig neergezet, dat de kinderen er spontaan aandacht aan gaan besteden. Er is een rustige plaats of bank om de prentenboeken te bekijken.

Boekenvoorraad

Tijdens ieder Piramideproject staat een prentenboek centraal dat herhaald wordt voorgelezen en waarmee wordt gewerkt. Er worden geen aanwijzingen gegeven omtrent de omvang van de boekenvoorraad. Wel wordt aangegeven dat er voor de kinderen boeken beschikbaar zijn in de letter- en boekenhoek die aansluiten bij het projectthema. Voor baby's moeten er knisperboekjes, stoffen boekjes, kunststofboekjes (badboekjes) en stevige kartonnen boekjes in de leeshoek aanwezig zijn, bij voorkeur meerdere exemplaren van één titel.

Keuze van boeken

De keuze van de boeken ligt bij de pm'er of leerkracht. Er worden suggesties gegeven voor zowel criteria bij boekkeuze als voor bruikbare titels bij de verschillende themaprojecten. Op deze manier sluit hij/zij aan bij de interesse van de kinderen en wordt het projectthema specifiek. Aangeraden wordt om in het boekenrek in de letter- en boekenhoek boeken op verschillende ontwikkelingsniveaus bij het thema te zetten.

Digitale prentenboeken

Een digihoek maakt deel uit van de speelleeromgeving. Hierin kunnen naast de ontdekplaten ook digitale boeken gebruikt worden.

Rol van de Bibliotheek (en andere instellingen)

De rol van de Bibliotheek wordt in Piramide genoemd voor het lenen van themacollecties, ook voor baby's.

Ouderbetrokkenheid

Piramide heeft een ouderprogramma dat parallel loopt met de projecten. Het ouderprogramma is uitgewerkt in projecthandleidingen en Piramide voor thuis, activiteiten voor ouders en kinderen. Spelinloop voor de ouders is een dagelijks terugkerende activiteit.

5. Meerwaarde van BoekStart in de kinderopvang voor VE-programma's

Welke meerwaarde BoekStart in de kinderopvang heeft voor VE-programma's is niet zo zeer afhankelijk van welk programma wordt uitgevoerd, maar vooral hoe een programma wordt uitgevoerd. Bijvoorbeeld, in hoeverre Piramide volledig volgens de richtlijnen wordt uitgevoerd kan iets verschillen per organisatie, of zelfs binnen verschillende locaties van één organisatie. In de samenwerking met de kinderopvang is het daarom belangrijk om de actuele situatie rond leesbevordering, voor zowel beleid als uitvoering, als startpunt te nemen. Kortom; het is altijd een kwestie van maatwerk leveren. De kernelementen uit het voorlees- en mediaplan wijzen de weg in het vaststellen van het aanbod door de Bibliotheek.

In dit hoofdstuk wordt de meerwaarde van BoekStart in de kinderopvang per kernelement van het voorlees- en mediaplan beschreven, niet per programma.

In het algemeen is het belangrijk om te beseffen dat VE-programma's zich richten op de brede ontwikkeling van kinderen. Leesbevordering vormt daar een onderdeel van. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid dat voorleesactiviteiten en een sterk voorleesklimaat geen structurele plek hebben in het voorschoolse aanbod, met als mogelijk gevolg dat de cirkel van laaggeletterdheid niet verbroken zal worden.

De meerwaarde van BoekStart in de kinderopvang per kernelement van het voorlees- en mediaplan

Voorleesbeleid

Voorleesactiviteiten zijn een vast onderdeel binnen elk thema, in elk programma. Het vormt een onderdeel van het complete aanbod ter stimulering van de brede ontwikkeling. Er is echter geen specifiek beleid, in de vorm van een voorlees- en mediaplan, dat exclusief aandacht besteedt aan het doorbreken van de cirkel van laaggeletterdheid.

- » **Meerwaarde:** het toevoegen of integreren van een beleid op voorlezen binnen het bestaande VE-beleid m.b.v. het voorlees- en mediaplan, zodat voorleesactiviteiten en een sterk voorleesklimaat een vaste plek krijgen in het VE-aanbod. De beschreven doelen en bijbehorende acties dragen bij aan het doorbreken van de cirkel van laaggeletterdheid.

Voorleescoördinator

Geen van de VE-programma's kent de rol van een aanspreekpunt per kinderopvanglocatie op het gebied van (voor) leesbevordering voor 0-4-jarigen.

- » **Meerwaarde:** ten minste één pm'er per locatie wordt opgeleid tot voorleescoördinator, zodat de doelen en acties uit het voorlees- en mediaplan structureel aandacht krijgen binnen de organisatie/locatie.

NB: Informeer binnen organisaties of locaties die werken met Startblokken van Basisontwikkeling of er per locatie een medewerker in de rol van taalspecialist/trainer/IB'er voor de doelgroep 0-4 jaar actief is, als onderdeel van de aanpak Zin in lezen. Is dit niet het geval, dan geldt ook hier het advies om per 0-4-locatie een medewerker op te leiden tot voorleescoördinator.

Interactief voorlezen

In elk programma speelt interactief voorlezen een rol. Zo wordt gewerkt aan de SLO-doelen leesplezier, begrijpend luisteren, woordenschat en oriëntatie op verhaal en tekst.

In elke VE-training is aandacht voor interactief voorlezen. Maar voor veel medewerkers zal aandacht voor dit onderwerp enkele jaren in het verleden liggen.

- » **Meerwaarde:** Het aanbieden van de training *Interactief voorlezen* voor alle pm'ers. Deze training kan worden aangeboden door de Bibliotheek als verdieping of opfrisser op het gebied van interactief voorlezen, óf als bijscholing in het kader van permanente educatie in de VE (in samenwerking met een gecertificeerd VE-trainer). Stem het aanbod in de training af op de doelen uit het voorlees- en mediaplan. Denk bijvoorbeeld aan verdiepen of opfrissen van de volgende onderwerpen:
- Voorleesvaardigheden en boekkeuze voor baby's en dreumesen.
 - Voorleesvaardigheden en boekkeuze voor peuters. Benadruk het verschil in boekkeuze voor de jongste peuters en voor de oudste peuters.
 - Voorleesvaardigheden en boekkeuze bij meertaligheid.
 - Het belang en de organisatie van interactief voorlezen in een kleine groepssetting. Binnen de VE is het aanbieden van activiteiten in kleine groepjes het uitgangspunt. In de praktijk blijkt het organiseren van kleine groepsactiviteiten vaak een struikelblok te zijn.
 - Werken met digitale prentenboeken in combinatie met het fysieke boek.

Frequentie van voorlezen

Voorlezen staat doorgaans ingepland in het VE-activiteitenaanbod. De frequentie van geplande voorleesmomenten verschilt echter per VE-programma. Dagelijkse voorleesmomenten zijn dus niet gegarandeerd. Daarnaast is de frequentie van voorlezen ook afhankelijk van de affiniteit die een pm'er er mee heeft.

Naast ingeplande voorleesactiviteiten kan voorlezen ook spontaan plaatsvinden. Het implementeren van voorleesroutines helpt om de kansen op dagelijkse voorleesmomenten te vergroten.

- » **Meerwaarde:** Het implementeren van voorleesroutines in het dagprogramma vergroot de kans op dagelijkse voorleesmomenten, zowel spontaan als georganiseerd.

Tip: In een bijeenkomst over interactief voorlezen kan het onderwerp Voorleesroutines aan bod komen. Welke voorleesmomenten zijn er al, welke kansen liggen er nog.

Leesomgeving

In elk VE-programma speelt een rijke speelleeromgeving een belangrijke rol. Dit wordt gezien als één van de voorwaarden voor spelend leren en ontwikkelen. Een lees- of boekenhoek is een vast onderdeel van de rijke speelleeromgeving.

Een goed ingerichte leesomgeving, waarin een geschikte en gevarieerde collectie van boeken zichtbaar en bereikbaar is voor kinderen, is één van de voorwaarden voor leesbevordering. Een aantrekkelijke leesomgeving vergroot bovendien de kans op dagelijkse (spontane) voorleesmomenten. Kinderen worden geprikkeld om zelfstandig boeken te kiezen en bekijken.

- » **Meerwaarde:**
- Een aantrekkelijke en stimulerende plek in de (groeps)ruimte inrichten als lees- of boekenhoek. Of een reeds bestaande lees- of boekenhoek verbeteren.
 - De aanwezige boeken in de lees- of boekenhoek zijn representatief voor hoe boeken er uit horen te zien. Pm'ers worden geadviseerd om kapotte boekjes samen met kinderen te repareren of te verwijderen.
 - Informeer over de inrichting en plaatsing van de leesomgeving. Zijn de boeken zichtbaar en bereikbaar, zodat kinderen geprikkeld worden om zelf boeken te pakken en bekijken? Is er tijd en ruimte om (spontaan) voor te lezen in kleine groepjes? Is de hoek afgeschermd van druk spel of een looproute?
 - Informeer over de collectie in de leeshoek. Wordt deze regelmatig gewisseld? Is er voldoende en gevarieerd aanbod, geschikt voor de verschillende fasen in de leesontwikkeling? Is er behoefte aan het leveren van een (thema) collectie door de Bibliotheek?
 - Pm'ers worden geadviseerd om kinderen te helpen bij het uitkiezen van een boek uit de boeken- of leeshoek. In het bijzonder voor kinderen die (nog) geen interesse in boeken tonen.
 - NB: In de training Voorleescoördinator is specifiek aandacht voor de leesomgeving.

Meer informatie over de leesomgeving: [Kwestie van Lezen deel 5](#)

Boekvoorraad/collectie

VE-programma's werken themagericht: het thema en de activiteiten zijn de speelse verpakking van ontwikkelingsdoelen. De boeken die worden voorgelezen sluiten aan op het thema.

In de praktijk blijkt dat er niet of nauwelijks budget gereserveerd is voor het aanschaffen of vernieuwen van een gevarieerde themacollectie. Vanuit BoekStart kan de themacollectie aangevuld worden met een gevarieerd en actueel aanbod titels, passend bij verschillende leesfasen in de groep.

» Meerwaarde

- Adviseren over (nieuwe) boektitels.
- Opbouwen van een gevarieerde collectie: voor verschillende leeftijden, bij verschillende thema's, diverse categorieën (prentenboeken, zoekboeken, plaatjesboeken, liedjesboeken, informatieboeken, verschillende talen etc.).
- Saneren van de bestaande collectie. Wat is stuk en kan weg? Welke boeken zijn eigenlijk niet passend bij de fasen in leesontwikkeling van de kinderen op de groep? Wat mist er nog in de collectie?
- Leveren van (thema)collecties door de Bibliotheek.
- In het voorlees- en mediaplan opnemen dat er jaarlijks een budget voor nieuwe boeken/abonnement digitale boeken wordt opgenomen.

Digitale media

Digitale media vormen (in theorie) een vast onderdeel van een rijke leesomgeving in Startblokken van Basisontwikkeling en Piramide. De vraag of het gebruik van digitale media naar wens verloopt, kan aanknopingspunt zijn voor advies en ondersteuning door de Bibliotheek.

Bij digitale media kan naast digitale prentenboeken ook worden gedacht aan educatieve apps, kijken naar educatieve filmpjes (schooltv.nl), of voorleesfilmpjes in [The Reading Corner](http://TheReadingCorner.nl) (voorheen De Voorleeshoek).

Het integreren van digitale media in het thema, ter ondersteuning van taal- en leesbevordering, biedt voordelen op het gebied van de woordenschat, begrijpend luisteren, leesplezier en oriëntatie op verhaal en tekst. Daarnaast bieden digitale media mogelijkheden om invulling te geven aan ouderbetrokkenheid.

» Meerwaarde:

- Informeren en adviseren over de voordelen van digitale media voor ontwikkelingsdoelen.
- Ondersteunen bij het integreren van digitale media op de groep, bijvoorbeeld in de lees- of boekenhoek.
- Digitale prentenboeken of voorleesfilmpjes onder de aandacht brengen bij ouders, zodat zij thuis samen kunnen kijken, luisteren en praten over het thema op de groep.

Meer informatie over het digitale voorleesboeken, [Kwestie van Lezen deel 7](#)

Rol van de Bibliotheek

De Bibliotheek is dé plek van expertise op het gebied van leesbevordering. Het verschilt per VE-programma in welke mate de Bibliotheek wordt genoemd als samenwerkingspartner. Bijvoorbeeld, in Startblokken van Basisontwikkeling wordt de samenwerking met de Bibliotheek nadrukkelijk beschreven, in Uk & Puk wordt het enkel als optie benoemd.

NB: het aanbod van de Bibliotheek verschilt per regio.

» Meerwaarde

- Een samenwerkingsverband in de vorm van BoekStart in de kinderopvang. Leesbevordering krijgt een structurele plek in het beleid en de uitvoering het VE-aanbod m.b.v. het voorlees- en mediaplan.
- De kinderopvang informeren, adviseren en ondersteunen op het gebied van taal- en leesbevordering.
- Pm'ers professionaliseren op het gebied van leesbevordering d.m.v. scholing, netwerk- en inspiratiebijeenkomsten.
- Ondersteunen bij het plannen en uitvoeren van leesbevorderingscampagnes.
- Ouderbetrokkenheid verhogen door taal- en leesactiviteiten vanuit de Bibliotheek.
- Groepsbezoeken door de kinderopvang aan de Bibliotheek. De Bibliotheek kan een vaste plek zijn voor gezamenlijke voorleesmomenten, voor zowel ouders als pm'ers.

Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid vormt een vast onderdeel van elk VE-programma. Een goede relatie tussen ouders en pm'ers heeft een positief effect op het welbevinden van het kind. Zijn de ouders ook actief betrokken bij het thema en de activiteiten op de groep, dan heeft dit een positief effect op het leren van jonge kinderen. Omdat ouders en pm'ers belangrijke partners zijn in de opvoeding en ontwikkeling van het kind, wordt ook gesproken van partnerschap i.p.v. ouderbetrokkenheid. Leesbevorderingscampagnes, voorlezen, praten en spelen n.a.v. (digitale) boeken dragen bij aan educatief partnerschap (educatief partnerschap is één van de vijf vormen van partnerschap in de VE), met het doel een rijke taalomgeving te creëren in de thuissituatie.

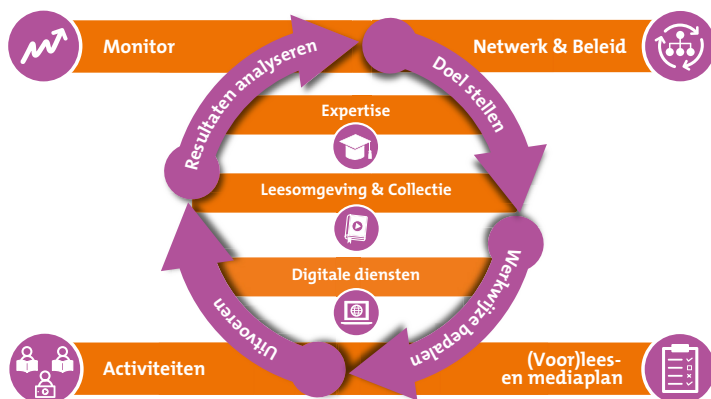
» Meerwaarde

- De kinderopvang wordt ondersteund bij ouderbetrokkenheid, bijvoorbeeld door boekentips bij het thema aan te leveren, inspireren met voorleesactiviteiten, boeken uitlenen, spelmateriaal meegeven.
- Een bijdrage leveren aan een themabrief of nieuwsbrief voor ouders.
- Ondersteun de kinderopvang in het toegankelijk maken van materiaal voor voorleesbevordering in de thuissituatie voor laagtaalkundige of anderstalige ouders.
- Ouders uitnodigen op de groep bij voorleesactiviteiten, bijvoorbeeld tijdens leesbevorderingscampagnes, of bij start en/of afsluiting van een thema.
- Ouders uitnodigen voor informatiebijeenkomsten over het belang en het plezier van voorlezen.

Meer informatie over ouderbetrokkenheid: [Kwestie van Lezen, deel 8](#)

Evaluatie / Monitor

Opbrengstgericht werken (OGW) is een belangrijke pijler in de VE, als cyclische werkwijze om kinderen doelgericht te ondersteunen en stimuleren in hun ontwikkeling, op weg naar een goede start in het basisonderwijs. Ook BoekStart in de kindervang kent een dergelijke werkwijze, namelijk die van opbrengstgericht samenwerken aan leesbevordering.

» Meerwaarde

- In de VE wordt op opbrengstgerichte wijze gewerkt aan een ondersteunend en stimulerend voorleesklimaat. Dit komt overeen met de opbrengstgerichte wijze die al binnen de VE bekend is.
- Het voorlees- en mediaplan, in combinatie met de Monitor, geeft invulling aan een structurele verbetering van leesbevordering in de VE.

Overige elementen van meerwaarde voor VE-programma's

Invulling of uitbreiding van het activiteiteenaanbod

Het ene programma biedt een meer gestructureerd aanbod van activiteiten dan het andere. Hebben medewerkers veel ruimte voor eigen ideeën? Of hebben zij behoefte aan ideeën voor de invulling van het thema? Ondersteuning bij introductie- en verwerkingsactiviteiten rond boeken vanuit de Bibliotheek kunnen zeer welkom zijn. Ter inspiratie kan gebruik worden gemaakt van de boekideeën voor de kinderopvang op boekstartpro.nl.

De verteltafel

De verteltafel is een plek waar kinderen het verhaal kunnen naspelen met behulp van attributen die in het verhaal voorkomen. Zo worden woorden en begrippen uit het boek herhaald en uitgebreid in betekenisvolle context. De verteltafel bevindt zich bij voorkeur in de leeshoek, maar kan ook in een meer flexibele vorm worden aangeboden, bijvoorbeeld in een doos of koffer die makkelijk kan worden opgeborgen.

De verteltafel is een vast onderdeel binnen verschillende VE-programma's. Toch blijkt in de praktijk dat pm'ers niet altijd kennis, inspiratie of tijd hebben om de verteltafel een vaste plek te geven in elk thema. Op internet is veel informatie te vinden over het werken met een verteltafel. Zoek verdieping op in dit onderwerp, zodat de Bibliotheek op lokaal niveau een inspirerende, adviserende en/of ondersteunende rol kan vervullen.

BIJLAGE – samenvatting

Voorleesbevordering binnen de meest gebruikte landelijke VVE-programma's en mogelijke aanvulling vanuit BoekStart in de kinderopvang

Elementen van het voorlees- en mediaplan	Voorleesbevordering binnen de meest gebruikte landelijke VVE-programma's en mogelijke aanvulling vanuit BoekStart in de kinderopvang		
	Uk & Puk	Piramide	Startblokken
Voorleesbeleid	In geen van de programma's wordt geadviseerd een voorlees- en mediaplan op te stellen. In geen van de programma's wordt benoemd dat voorlezen bijdraagt aan het doorbreken van de cirkel van laaggeletterdheid. Wel worden in de beschrijving van de programma's elementen van het voorleesbeleid genoemd, die daardoor onderdeel vormen van het voorleesbeleid van een instelling. Deze kunnen worden opgenomen in het voorlees- en mediaplan. Advies - Een voorlees- en mediaplan opstellen waarin de uitgangspunten en werkwijze van het programma worden opgenomen. - Het doorbreken van de cirkel van laaggeletterdheid toevoegen als doel van het voorleesbeleid.		
	Uitgangspunt is dat voorleesactiviteiten: - aansluiten bij het thema en de belevingswereld van kinderen - ten minste bij elk thema plaatsvinden m.b.v. het Uk & Puk-knieboek - bijdragen aan SLO-doelen woordenschat, begrijpend luisteren, leesplezier en oriëntatie op verhaal en tekst	Uitgangspunt is dat voorleesactiviteiten: - aansluiten bij het project (thema) en de belevingswereld van kinderen - meerdere keren aan bod komen a.d.h.v. de projectstappen Oriënteren – Demonstreren – Verbreden – Verdiepen - bijdragen aan begrijpend luisteren, woordenschat, het feitelijke lezen en schrijven, rust, ontspanning en plezier	In elk thema vormt een prentenboek de rode draad. Uitgangspunt is dat voorleesactiviteiten: - het verschil tussen spreektaal en boekentaal laten ontdekken door kinderen - een belangrijk instrument zijn voor de taalontwikkeling - taal en denken verbinden aan spelhandelingen, o.a. door het naspelen van een prentenboek aan de verteltafel
Voorleescoördinator	Geen van de programma's kent de rol van een aanspreekpunt per kinderopvanglocatie op het gebied van (voor)leesbevordering voor 0-4-jarigen. Advies - Een voorleescoördinator aanwijzen per locatie, zodat een beleid op voorlezen wordt opgesteld en geborgd binnen het VE-aanbod. - De training tot voorleescoördinator doorlopen, zodat aanvullende kennis en verdieping wordt opgedaan op gebied van (voor)leesbevordering voor 0-4-jarigen.		Vanuit de samenwerking met het basisonderwijs is mogelijk een aanspreekpunt (Zin in lezen cursus) voor (voor)leesbevordering beschikbaar. Advies Een voorleescoördinator aanwijzen en opleiden, als aanspreekpunt voor (voor)leesbevordering voor 0-4-jarigen.

Interactief voorlezen	In elk programma speelt interactief voorlezen een belangrijke rol. Zo wordt o.a. gewerkt aan de doelen leesplezier, begrijpend luisteren, woordenschat en oriëntatie op verhaal en tekst. Advies • Het aanbieden van de training Interactief voorlezen, als opfrisser en/of als verdieping. Stem de inhoud af op de doelen uit het voorlees- en mediaplan. • Verdiepingsonderwerpen die voor alle programma's van meerwaarde zijn: – voorleesvaardigheden en boekkeuze voor baby's en dreumesen – voorleesvaardigheden en boekkeuze voor de jongste en oudste peuters – voorleesvaardigheden en boekkeuze bij meertaligheid – het organiseren van interactief voorlezen in een kleine groepssetting (voorleesroutines) – werken met digitale prentenboeken in combinatie met het fysieke boek • Zoek samenwerking met de (interne) VVE-trainer van het betreffende programma voor een passend scholingsaanbod op het gebied van leesbevordering. Dit kan worden opgenomen als jaarlijkse VE-bijscholing in het opleidingsplan van de organisatie. • Besteed dagelijks aandacht aan interactief voorlezen voor baby's en dreumesen (VE-groepen met 0-4-jarigen).		
	Interactief voorlezen wordt zowel in kleine groepen als individueel gedaan. Interactief voorlezen wordt algemeen beschreven als kinderen actief betrekken bij het verhaal m.b.v. hardop denkend voorlezen en echte voorwerpen toevoegen.	Interactief lezen wordt zowel in de grote als de kleine groep gedaan. Interactief voorlezen heeft een vaste plek binnen elk thema volgens vier stappen: • oriënteren • demonstreren • verbreden • verdiepen	Interactief lezen wordt zowel in de grote als de kleine groep gedaan. Interactief voorlezen bestaat uit drie fasen: • voor het lezen • tijdens het lezen • na het lezen
Frequentie van voorlezen	Per thema staan structureel twee voorleesactiviteiten op de planning. Het zelfde knieboekverhaal wordt herhaald voorgelezen aan zowel een klein groepje als individuele kinderen. Advies • Lees dagelijks 15 minuten voor.	Per project worden twee centrale prentenboeken gekozen: één voor jongste en één voor oudste peuters. Elk prentenboek wordt minimaal vier keer interactief voorgelezen. Advies • Lees dagelijks 15 minuten voor.	Er wordt dagelijks meerdere keren voorgelezen. Advies • Bespreek hoeveel tijd er dagelijks wordt voorgelezen. • Hebben medewerkers advies nodig om het dagelijks voorlezen te realiseren?

Leesomgeving	Het inrichten van een leesomgeving wordt niet specifiek beschreven. Richtlijn is dat bij elk thema een verteltafel of vertelkoffer wordt aangeboden. Advies • Leeshoek inrichten als onderdeel van een rijke speelleeromgeving. • Kinderen kunnen zelf boeken pakken in de boekenhoek. • Boeken die stuk zijn worden gerepareerd of verwijderd. • De boeken in de leeshoek variëren per thema. • Divers aanbod van boeken (prentenboeken, zoekboeken, plaatjesboeken, informatieboeken etc.). • Inspiratie voor aanbieden van een verteltafel. • De pm'er adviseren om kinderen te helpen met het kiezen van een boek.	De letter- en boekenhoek is een belangrijke plek in de ruimte. De boeken zijn goed zichtbaar. Advies • Kinderen kunnen zelf boeken pakken in de boekenhoek. • Boeken die stuk zijn worden gerepareerd of verwijderd. • De boeken in de leeshoek variëren per thema. • Divers aanbod van boeken (prentenboeken, zoekboeken, plaatjesboeken, informatieboeken etc.). • Inspiratie voor aanbieden van een verteltafel. • De pm'er adviseren om kinderen te helpen met het kiezen van een boek.	De boekenhoek is vast onderdeel van de leeromgeving, met hoekbewoners die je kunt voorlezen. De boeken zijn goed zichtbaar voor kinderen. De verteltafel is vast onderdeel van de leesomgeving. In de verschillende spelhoeken worden schrijfgerei, foto's, illustraties en boeken opgenomen. Advies • Kinderen kunnen zelf boeken pakken in de boekenhoek. • Boeken die stuk zijn worden gerepareerd of verwijderd. • De boeken in de boekenhoek variëren per thema. • Divers aanbod van boeken (prentenboeken, zoekboeken, plaatjesboeken, informatieboeken etc.). • De pm'er adviseren om kinderen te helpen met het kiezen van een boek.
Boekvoorraad	Naast de themaverhalen uit de knieboeken wordt geadviseerd om ook andere prentenboeken aan het thema toe te voegen. In het Uk & Puk-programma worden geen specifieke boektitels genoemd. Advies • Opbouwen van een gevarieerde collectie: voor verschillende leeftijden, bij verschillende thema's, diverse categorieën (prentenboeken, zoekboeken, plaatjesboeken, liedjesboeken, informatieboeken, verschillende talen etc.). • Adviseren over (nieuwe) boektitels. • Saneren van de bestaande collectie. • Leveren van (thema)collecties door de Bibliotheek. • Een jaarlijks een budget reserveren voor nieuwe boeken/abonnement digitale boeken.	Er zijn suggesties voor twee titels bij elk project. De suggesties omvatten een variëteit aan boeken. Er worden geen aanwijzingen gegeven omtrent de omvang van de boekvoorraad. Voor baby's zijn boekjes in de leeshoek aanwezig. Advies • Adviseren over (nieuwe) boektitels. • Saneren van de bestaande collectie. • Leveren van (thema)collecties door de Bibliotheek. • Een jaarlijks budget reserveren voor nieuwe boeken/abonnement digitale boeken.	Er is een grote variëteit aan boeken beschikbaar. Er wordt gewerkt met wisselende boekcollecties passend bij het thema van de groep. In de nieuwsbrief en tijdens bijscholingen worden nieuwe boekentips gegeven voor pm'ers. Advies • Collectie voor baby's en dreumesen. • Saneren van de bestaande collectie. • Leveren van (thema)collecties door de Bibliotheek. • Een jaarlijks budget reserveren voor nieuwe boeken/abonnement digitale boeken.

Digitale prentenboeken / media	Digitale prentenboeken of andere digitale media wordt niet benoemd. Advies • Zet digitale prentenboeken (en andere digitale media) in ter ondersteuning van taal- en leesbevordering. • Zet digitale media in ter ondersteuning van ouderbetrokkenheid.	In de digihoek kunnen zowel Ontdekplaten als digitale boeken gebruikt worden. Advies • Informeer over het diverse aanbod van digitale media ter ondersteuning van taal- en leesbevordering. • Zet digitale media in ter ondersteuning van ouderbetrokkenheid.	Digitale prentenboeken hebben een plek in de leeshoek en worden verbonden aan de verteltafel. Advies • Informeer over het diverse aanbod van digitale media ter ondersteuning van taal- en leesbevordering. • Zet digitale media in ter ondersteuning van ouderbetrokkenheid.
Rol van de Bibliotheek	De rol van de Bibliotheek wordt in Uk & Puk niet benoemd. Advies • Een samenwerkingsverband aan gaan in de vorm van BoekStart in de kinderopvang. • Pm'ers professionaliseren op het gebied van leesbevordering d.m.v. scholing, netwerk- en inspiratiebijeenkomsten. • Ondersteunen bij het plannen en uitvoeren van leesbevorderingscampagnes. • Ouderbetrokkenheid verhogen door van taal- en leesactiviteiten vanuit de Bibliotheek. • Groepsbezoeken door de kinderopvang aan de Bibliotheek.	De rol van de Bibliotheek wordt in Piramide genoemd voor het lenen van themacollecties, ook voor baby's. Advies • Een samenwerkingsverband aan gaan in de vorm van BoekStart in de kinderopvang. • Pm'ers professionaliseren op het gebied van leesbevordering d.m.v. scholing, netwerk- en inspiratiebijeenkomsten. • Ondersteunen bij het plannen en uitvoeren van leesbevorderingscampagnes. • Ouderbetrokkenheid verhogen door van taal- en leesactiviteiten vanuit de Bibliotheek. • Groepsbezoeken door de kinderopvang aan de Bibliotheek.	De Bibliotheek speelt een belangrijke rol in het creëren van een uitdagende leesomgeving. Het samen naar de Bibliotheek gaan (op school of buiten de school) is een vast onderdeel van het opbouwen van een thema. Advies • Een samenwerkingsverband aan gaan in de vorm van BoekStart in de kinderopvang. • Pm'ers professionaliseren op het gebied van leesbevordering d.m.v. scholing, netwerk- en inspiratiebijeenkomsten. • Ondersteunen bij het plannen en uitvoeren van leesbevorderingscampagnes. • Ouderbetrokkenheid verhogen door taal- en leesactiviteiten vanuit de Bibliotheek.

Ouderbetrokkenheid	Er worden geen boekentips of voorleestips gegeven in ouderprogramma Uk & Puk thuis. Advies - Bied ondersteuning bij ouderbetrokkenheid door boekentips, voorleesactiviteiten voor thuis, boeken uitlenen, spelmateriaal meegeven. - Ondersteun in het toegankelijk maken van materiaal voor voorleesbevordering voor laagtaalvaardige of anderstalige ouders. - Een bijdrage leveren aan een themabrief of nieuwsbrief voor ouders. - Ouders betrekken bij leesbevorderingscampagnes. - Inspiratiebijeenkomsten voor ouders aanbieden.	Het ouderprogramma Piramide voor thuis loopt parallel met de projecten op de groep. Het biedt activiteiten voor ouders en kinderen. Er is dagelijks een spelinloop voor de ouders. Advies - Vul bestaande activiteiten voor ouders aan met leesbevorderingsactiviteiten voor thuis. - Ondersteun in het toegankelijk maken van materiaal voor voorleesbevordering voor laagtaalvaardige of anderstalige ouders. - Een bijdrage leveren aan een themabrief of nieuwsbrief voor ouders. - Ouders betrekken bij leesbevorderingscampagnes. - Inspiratiebijeenkomsten voor ouders aanbieden.	Er zijn koffieochtenden georganiseerd en momenten waarop ouders meedoen in de groep. Lezen is hier een vast onderdeel van. Advies - Vul bestaande activiteiten voor ouders aan met leesbevorderingsactiviteiten voor thuis. - Ondersteun in het toegankelijk maken van materiaal voor voorleesbevordering voor laagtaalvaardige of anderstalige ouders. - Ouders betrekken bij leesbevorderingscampagnes.
Aanvullende elementen waarin BoekStart in de kinderopvang van meerwaarde is voor alle programma's.	De Monitor Vul jaarlijks de Monitor in. Dit dient zowel als nulmeting bij de start als een structurele verbetering van leesbevordering in de VE. Invulling of uitbreiding van het activiteitenaanbod Inspireer met introductie- en verwerkingsactiviteiten rond (nieuwe) boeken. Maak gebruik van de boekideeën voor de kinderopvang op boekstartpro.nl. De verteltafel De verteltafel is onderdeel van verschillende VE-programma's. Inspireer en/of ondersteun rond verteltafels bij de verschillende thema's.		

Colofon

Copyright © BoekStart 2024

Deze uitgave kwam tot stand als onderdeel van het landelijke leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen (samenwerking tussen Stichting Lezen en KB, nationale bibliotheek).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van Kunst van Lezen worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt.

Door: Merel van der Woude / Groeiplan
Met dank aan: de Rolf groep, de Activiteit, CED-groep.

Redactie: Stichting Lezen en SPN Kernteam | Fotografie: BoekStart | Vormgeving: Cubiss

